

## СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ МАРКЕРІВ

Зважаючи на те, що мова та культура тісно пов'язані між собою і мова є одним із засобів відображення культури, при перекладі важливо враховувати не тільки мовленнєві, але і культурні особливості тексту, що перекладається. Культурне наповнення тексту реалізується через культурно забарвлені слова або слова-реалії, які також називають національно-маркованою лексикою. Це можуть бути не тільки окремі лексеми, але і словосполучення, і навіть речення. Перекладач при цьому має таким чином підійти до процесу перекладу, щоб в результаті текст перекладу відповідав тексту оригіналу з лінгвокультурологічної точки зору. Таким чином, завдання перекладача – передати культурне забарвлення тексту, не викрививши зміст оригіналу і не порушивши норми мови перекладу.

П. Ньюмарк виділяє такі категорії національно-маркованих слів (*culturally colored words*): екологія (флора, фауна, пагорби, вітри, рівнини); матеріальна культура (їжа, одяг, будинки та міста, транспорт); соціальна культура (робота та відпочинок); звичаї та традиції, процедури, поняття (політичні та адміністративні, релігійні та мистецькі); жести та звички [1, с. 95]. Він пропонує два протилежні підходи їх до перекладу: передача (*transference*), коли у тексті зберігаються культурні назви і поняття, та компонентний аналіз (*componential analysis*), коли культурний компонент виключається та підкреслюється повідомлення.

Питання врахування культурного наповнення тексту при перекладі не є новим для теорії перекладу, адже воно існувало стільки, скільки існувало явище перекладу. Ю. Найда відмічає, що відмінності між культурами можуть становити навіть більші труднощі для перекладача, ніж відмінності між мовами. На думку вченого, основне завдання перекладача – встановлення відносин еквівалентності між текстом оригіналу та текстом перекладу. Він виділяє два типи перекладацької еквівалентності – формальну та динамічну [2, с. 160]. При формальній еквівалентності, увага концентрується на самому повідомленні, передається і його форма, і його зміст. Культурно забарвлені слова у такому разі зберігають своє наповнення, іноді навіть не перекладаються для збереження колориту. Перекладач в цьому випадку часто вдається до приміток, прагнучи зробити текст максимально зрозумілим. Такий тип перекладу Ю. Найда називає перекладом-глосом (*gloss translation*).

Переклад-глос передбачає перенесення одержувача повідомлення в культуру іншого народу, того, для кого створений оригінальний текст [2, с. 162]. Якщо ж перекладач ставить перед собою мету досягти динамічної еквівалентності, він прагне створити динамічний зв'язок між повідомленням і одержувачем на мові перекладу, який має бути схожим на зв'язок між оригінальним текстом та його читачем, при цьому оригінальна структура тексту зберігається не завжди [2, с. 167]. При застосуванні цього типу еквівалентності, культурні явища, згадані в мові оригіналу і характерні носіям цієї мови, можуть перекладатися подібними культурними явищами, які існують в лінгвокультурі носіїв мови перекладу, щоб полегшити сприйняття тексту.

Засоби передачі культурно забарвлених слів зазвичай відносять до двох категорій – транскодування (транскрипція, транслітерація тощо) та переклад. Транскрипція – це відтворення звукової форми слова, тобто фонетична імітація, а транслітерація – це передача графічної форми слова з урахуванням норм мови перекладу. Ці способи застосовуються, для збереження національного колориту тексту оригіналу та часто супроводжуються перекладацьким коментарем, адже реципієнт може потребувати роз'яснення. Переклад застосовується у тих випадках, коли транскодування за тих чи інших обставин неможливе або небажане.

Деякі науковці пропонують таку класифікацію способів перекладу слів-реалій:

1. Введення неологізму: калька; напівкалька; освоєння; семантичний неологізм.

2. Приблизний переклад: принцип родо-видової заміни; функціональний аналог; опис, пояснення, тлумачення як спосіб приблизного перекладу.

Також, в деяких випадках, може застосовуватися вилучення культурно забарвленого слова або словосполучення, якщо на думку перекладача воно не є особливо важливим для правильного сприйняття тексту перекладу.

Отже, питання перекладу культурно забарвлених слів є актуальним для теорії перекладу. Переклад тексту, наповненого культурно забарвленою лексикою, становить особливу складність для перекладача та потребує уважного й поміркованого підходу при виборі перекладацьких еквівалентів.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Newmark P. A. Textbook of Translation [Text] / P. Newmark. – Prentice Hall, 1988. – 292 p.
2. Nida E. Toward a Science of Translating: With Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating [Text] / E. Nida. – Leiden : E. J. Brill, 1964. – 331 p.